

Vård och Omsorg  
Ingrid Strandman  
Socialchef

Vård- och omsorgsnämnden

MISSIV

## Avtalssamverkan familjerättslig verksamhet med Västerås Individ- och familjeförvaltning

### **SAMMANFATTNING AV ÄRENDET**

Sala kommun behöver teckna ny avtalssamverkan gällande familjerätt fr o m 2022-01-01.

### **FÖRSLAG TILL BESLUT**

Vård- och omsorgsnämnden föreslås besluta

att uppdra till socialchef att teckna nytt samverkansavtal gällande familjerätt med Västerås Individ- och familjeförvaltning fr o m 2022-01-01.

Ingrid Strandman  
Socialchef

### ***Bilagor:***

- 1 Avtalssamverkan gällande familjerättslig verksamhet med Västerås Individ- och familjeförvaltning

Vård och Omsorg,

TJÄNSTESKRIVELSE/ANALYS

## Avtalssamverkan familjerättslig verksamhet med Västerås Individ- och familjeförvaltning

### SAMMANFATTNING AV ÄRENDET

Familjerätten är den avdelning inom Individ och familjeomsorgen (IFO) som bistår enskilda och andra myndigheter i familjerättsliga frågor såsom vårdnad, boende, umgänge, faderskap och adoptioner. Familjerättens uppgift är att arbeta för barnets bästa, så som det är beskrivet i Socialtjänstlagen, Föräldrabalken och FN:s Barnkonvention.

Barn till föräldrar som är i konflikt efter en separation befinner sig ofta i en mycket utsatt situation. När föräldrarna går skilda vägar, är i stark konflikt eller är oroade över hur den andre föräldern utövar sitt föräldraskap då kan det finnas betydande risk för att barnets behov av omvårdnad och utveckling blir lidande. Barn i den utsatta situationen löper även risk för att bli föremål för orosanmälningar och utredning gällande barn som far illa. Barnen är de stora förlorarna i vårdnadstvister.

Familjerättssekreterare genomför utredningar på uppdrag av Tingsrätten. Utredningen blir en del av domstolens underlag vid dess avgörande i vårdnad, boende och/eller umgängesfrågan. En utredning innebär vanligtvis flera samtal med föräldrar, samtal med barn, hembesök hos respektive förälder, samtal med referenter (till exempel förskolepersonal och lärare) och att uppgifter hämtas från socialregister och ibland även från polisregister. Tingsrätten fastställer ett datum när utredningen skall vara klar och det är ett gemensamt ansvar för utredare och förälder att utredningstiden hålls. För att säkerställa en rättssäker bedömning är det att föredra att det finns två utredare.

Vid Familjerätten i Sala kommun har vårdnadstvister ökat, under de tre senaste åren har vårdnadstvister fördubblats vilket tabellen nedan visar.

<b>Vårdnad-, boende-, umgängesutredning kap 6:19 Föräldrabalken</b>		
2019	2020	2021
10	14	20

Vård och Omsorg,

För att förhindra att det går så långt att det blir en vårdnad, boende umgängesutredning behöver Familjerätten genomföra kvalitativa samarbetsamtal med vårdnadshavare för att nå en samförståndslösning. Nedan påvisar antal samarbetsamtal under de tre senaste åren.

<b>Genomförda samarbetsamtal</b>		
2019	2020	2021
5	4	3

Tabellen påvisar att det finns behov av att Familjerätten arbetar mer proaktivt med vårdnadshavare och erbjuda samarbetsamtal i större omfattning än ovan.

Vårdnadstvister har ökat över hela landet. Regeringen lämnade i lagrådsremissen till justitiedepartementet februari 2021 ett förslag på ändringar som bland annat syftar till att stärka barnrättsperspektivet i vårdnadsprocessen, skapa bättre förutsättningar för föräldrar att nå samförståndslösningar och stärka skyddet för barn som riskerar att fara illa. Lagen om Informationssamtal träder i kraft den 1 januari 2022, medan kravet på att ha deltagit i ett samtal för att få framställa ett tvistigt yrkande träder i kraft den 1 mars 2022.

1 § Denna lag gäller för sådana Informationssamtal som avses i 5 kap. 3 a § socialtjänstlagen (2001:453) och som hålls med föräldrar som inte är överens i frågor om vårdnad, boende eller umgänge. Om en förälder begär Informationssamtal, ska socialnämnden erbjuda föräldrarna samtal inom fyra veckor.

För att stärka barnets ställning föreslår regeringen också ändringar i Föräldrabalken som innebär att

- barnets bästa ska vara avgörande för alla frågor om vårdnad, boende och umgänge,
- barnets rätt till information och att komma till tals i förfarandet ska lyftas fram och tydliggöras och att fler och yngre barn ska ges möjlighet att delta i förfarandet, och
- socialnämnden i ett förfarande om vårdnad, boende och umgänge ska få höra ett barn utan vårdnadshavarens samtycke och utan att vårdnadshavaren är närvarande

När familjerättssekreterare Sala kommun avslutade sin tjänst 2018 uppmärksammades att det fanns en sårbarhet att endast ha en person på

Vård och Omsorg,

Familjerätten. Dels utifrån uppdraget och att det krävs två personer vid samarbetsamtal och vårdnad, boende umgängesutredningar. Utifrån detta ingick Sala kommun 2019 -05-15 avtalssamverkan med Heby kommun. Heby hade då två familjerättssekreterare. Sala kommun övertog ansvaret för den ena familjerättssekreteraren.

Under hösten 2019 sade familjerättssekreteraren som var anställd av Sala kommun upp sig för att börja på familjerätten i Västerås. Sedan 2020 har det varit stora svårigheter att rekrytera kompetent personal till tjänsten. Det har gjorts flera försök att rekrytera ny personal. En socionom rekryterades men avslutades innan provanställningen löpte ut på familjerättssekreterarens egen begäran. Under våren 2020 omfördelades de interna resurserna och en medarbetare anmälde intresse för tjänsten. Sommaren 2020 blev familjerättssekreteraren långtidssjukskriven, vilket inneburit att det tagits in konsult för att hantera de familjerättsliga uppdragen. Idag är familjerättssekreteraren tjänstledig för studier till 2022-05-31. Hen har inte för avsikt att återgå till tjänsten.

Det senaste rekryteringsförsöket gjordes under sommaren 2021, av 12 ansökningar var ingen kandidat kvalificerad för att kallas till intervju. Rekryteringen stängdes ner i augusti 2021. Under perioden februari – december 2021 har konsult köpts in för att hantera uppdragen inom Familjerätten.

Med anledning av att Sala kommun inte längre kan uppfylla de krav som omnämns i avtalssamverkan med Heby kommun är parterna överens om att säga upp befintligt avtal från 2021-12-31.

Under september månad i år träffade enhetschef för Barn och Ungdomsenheten i Sala enhetschef för Familjerätten i Västerås för att diskutera att eventuellt ingå avtalssamverkan mellan kommunerna. De kommuner som idag har avtalssamverkan med Västerås är Fagersta, Norberg och Skinnskatteberg. Det framkommer att Västerås Stad har byggt upp en kvalitativ familjerätt genom förebyggande arbete med goda resultat. Familjerätten i Västerås har minskat vårdnad, boende, umgängesutredningar genom att aktivt erbjuda medborgarna nedanstående insatser.

- Information, rådgivning och stöd i familjerättsliga frågor
- Stödgrupper (Barnbyrån) för barn till föräldrar som inte lever tillsammans
- Stödgrupper, barn i föräldrars fokus (BIFF), för separerade föräldrar
- Utredda faderskap och föräldraskap, utöver S-protokoll
- Samarbetsamtal på initiativ av föräldrar
- Samarbetsamtal på remiss från domstol

Vård och Omsorg,

- Hjälpa föräldrar att träffa avtal gällande vårdnad, boende och umgänge
- Lämna snabbupplysningar efter begäran från domstol, samt arbeta enligt modellen konflikt och försoning när det är möjligt
- Avge utredningar gällande vårdnad, boende och umgänge på uppdrag från domstol
- Lämna yttrande till domstol om möjlighet till umgängesstöd
- Handlägga umgängesstöd, samt hantera verkställighet av umgängesstöd
- Utredningar om medgivande för internationell adoption
- Adoptionsyttranden till domstol
- Uppföljning efter genomförd adoption
- Övriga sällanförekommande familjerättsliga ärenden: namnändren, passändren, i vissa fall anmäla behov om särskilt förordnad vårdnadshavare, godkänna avtal om underhållsbidrag för längre period än tre månader, yttrande om förordnande av god man eller förvaltare
- Samverka med andra huvudmän och organisationer inom verksamhetsområdet
- Informationssamtal (enligt nytt lagförslag)

### **KONSEKVENSANALYS**

Analysen har sitt fokus på rättssäkerhet, kvalitet och kostnadseffektivitet. Mot bakgrund av svårigheten att rekrytera kompetent personal till Familjerätten är prognosen att det kommer att ta tid innan det finns en fungerande Familjerätt i kommunen. Det är även högst osäkert om det ens är möjligt att anställa en familjerättssekreterare till kommunen. Det krävs under tiden för rekrytering och innan personal finns på plats behov av att fortsätta köpa tjänsten via bemanningsföretag för höga kostnader. Erfarenheten är att det inte blir en fullt så kvalitativ Familjerätt då tjänsten köps in via bemanningsföretag. Det finns en överhängande risk att barn kommer att fara illa och att vårdnadstvister kommer att öka då samförståndslösningar inte uppnås.

Om Barn och ungdomsenheten även i fortsättningen köper tjänsten från inhyrd bemanning är det troligt att det behövs göras med ett högre antal timmar än idag. Detta för att upprätthålla rättssäkerhet utifrån nya lagen som träder i kraft 2021-01-01.

Genom avtalssamverkan med Västerås Familjerätt är syftet att långsiktigt säkerställa kontinuitet, kompetensförsörjning, rättssäkerhet och god kvalitet i den familjerättsliga verksamheten. Det skulle innebära att minska ner på

Vård och Omsorg,

barn och deras familjers lidande genom att arbeta förebyggande för att undvika framtida vårdnadstvister. Det skulle även innebära att barnrättsperspektivet uppnås utifrån lagens intentioner.

Barn och ungdomsenheten behöver vidta åtgärder för att kunna erbjuda barn och föräldrar en Familjerätt med hög kvalité som lagen föreskriver. Med ovanstående som grund görs bedömningen att detta bäst kan tillgodoses genom att ingå avtalssamverkan med Västerås Individ och familjeförvaltningen gällande gemensam familjerättslig verksamhet.

Vård och Omsorg,

## CHECKLISTA

**Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet  
och de Horisontella principerna**

Förklaring om de olika begreppen finns nedan.

**Barnperspektivet**

- Innebär insatsen att barn och ungdomars hälsa sätts i främsta rummet? JA  NEJ
- Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre? JA  NEJ
- Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas? JA  NEJ
- Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen? JA  NEJ
- Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt? JA  NEJ
- Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om "till det yttersta av sin förmåga"? JA  NEJ

**Landsbygdsperspektivet**

- Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden – nu eller i framtiden? JA  NEJ
- Vid **JA** hur bedömer ni att beslutet påverkar:
- Att det blir svårare att bo på landsbygden? JA  NEJ
- Att det blir fler jobb på landsbygden? JA  NEJ
- Att det minskar tillgången till god service på landsbygden? JA  NEJ

**Horisontella principerna  
(tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)**

- Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet? JA  NEJ
- Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats? JA  NEJ
- Kan beslutet utestänga någon från samhället? JA  NEJ
- Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs? JA  NEJ
- Om **NEJ** – varför inte?

Vård och Omsorg,

## Begreppsförklaring

### **Barnkonventionen/barnperspektivet**

Barnkonventionen tar upp barnets situation ur många synvinklar och skall naturligtvis främja helhetssynen på barnen. Enligt FN är alla under 18 år barn.

Barnens bästa i främsta rummet

- Beaktas barnets rättigheter, främst rätten till trygghet och rätten till liv och utveckling i beslutsfattandet?
- Har en sammanvägning av olika intressen gjorts?

FN:s barnkommitté har uttalat principen om att barnets bästa alltid ska beaktas och väga mycket tungt. Det kan dock finnas situationer då andra intressen kan väga tyngre, till exempel samhällsekonomiska eller säkerhetspolitiska. Principen om barnets bästa ska ges absolut prioritet när det gäller adoption och rätt till skydd mot missförhållanden och övergrepp. Till prioriterade rättigheter hör utveckling/utbildning.

### **Landsbygdsperspektivet**

Kan de som bor och verkar på landsbygden bli diskriminerade eller åsidosatta?

### **Horisontella principer**

Diskriminering sker när någon missgynnas eller kränks och missgynnandet eller kränkningen har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder). Detta gäller även barn till personer med något av ovanstående diskrimineringsgrund.

Funktionshinderspolitiken innebär att alla människor, oavsett funktionsförmåga, ska ha samma möjligheter att vara delaktiga i samhället och ta del av mänskliga rättigheter.

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.